

KAZIMIERAS ŽOROMSKIS
(g. 1913)

Tapytojas, profesorius, Lietuvos Dailininkų sąjungos narys.

Antrasis pasaulinis karas, okupacijos po pasaulį išblaškė nemaža talentingų lietuvių, kurie savo kūrybines galias atidavė ne gimtajam kraštui, o šalims, suteikusioms "laikiną" ilgus dešimtmečius besitęsiantį prieglobstį.

Vienas iš tokių buvo ir pasaulinio garso dailininkas Kazimieras Žoromskis, kuris po 41 metų "klajonių", susirgęs užsieniuose nepagydoma nostalgijos liga, 1986 m. grįžo į dar sovietinę Lietuvą.

Kazimieras Žoromskis gimė 1913 m. kovo 4 d. (per Kazimierines) Smilgiuose (Panevėžio raj.). Baigęs mokslus Smilgiuose, atvyko į Panevėžio gimnaziją. Nors Smilgiuose jau buvo pripažintas dailininkas, gimnazijoje greit įsi-

jungė į "Meno kuopos" literatų veiklą. Buvo vienas kūrybingiausių jos narių. Nepamiršo ir dailės. Kasmetinėse mokinių kūrybos parodose būdavo po keletą jo paveikslų.

1936 m. baigęs gimnaziją, pasirinko dailę. 1942-aisiais, karo metais, baigė Vilniaus Dailės akademijos tapybos skyrių. Gabiam ir perspektyviam tapytojui jo mokytojas prof. J. Vienožinskis patarė tęsti studijas Vienos (Austrija) dailės akademijoje. Ten studijavo tapybą ir tapybos technologiją. Akademijos baigimo diplomą gavo 1945-aisiais, Europoje jau nuaidėjus paskutiniams antrojo karo šūviams. Teko rinktis: grįžti į okupuotą Lietuvą, ar be cento kišenėje pasilikti Vakaruose. Pasirinko antrąjį variantą. Svajoto pamatyti Europos kultūros ir meno šedevrus Italijoje, Prancūzijoje, Ispanijoje.

Sunkiai materialiai versdamasis, 1945-1946 m. Romos Karališkojoje akademijoje studijavo freskos tapybos meną. Lankė meno galerijas, parodas, stebėjo Antikos ir Renesanso šedevrus. 1946 metais lankė Paryžiaus, Madrido muziejus. Ilgiau apsistoja Madride. 1947 m. Šiuolaikinio meno muziejuje surengia pirmąją savo parodą, susilaukusią palankaus kritikų įvertinimo. Pagarsėjęs modernaus meno darbais, pakviečiamas dailės profesorium į Bogotos (Kolumbija) universitetą. Jame dirbo 1949-1952 m. Nuo 1952 m., iki grįžimo į Tėvynę, ketvirtį amžiaus gyveno JAV.

Kurį laiką vertėsi tapyba. Dalyvavo daugelyje parodų. Sulaukė pripažinimo. 1956-1968 m. dėstė Niujorko Catan Rose institute, 1958-1986 m. – Niujorko meno ir pramonės dailės kolegijoje. Daug tapė. Jo saviti optiniai impresionistiniai trijų dimensijų paveikslai pelnė tarptautinį pripažinimą. Kviečiamas dalyvauti prestižinėse parodose Madride, Vašingtone, Niujorke, Paryžiuje, Čikagoje, Detroite ir kt. Jo paveikslai eksponuojami kartu su XX a. pasaulinio garso menininkų Marko Šegalo, Salvadoro Dali paveikslais.

Nemaža "abstrakčiojo realizmo" ir kt. kūrinių įsigijo daugelis JAV, Europos muziejų, Vatikano pinoteka, Tretjakovo (Maskva) galerija. 1983 m. didelę savo darbų parodą pirmąkart surengė Lietuvoje, Vilniuje.

Kankinamas nostalgijos, 1986 m. grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Vilniuje. Parvežė ir Dailės muziejui padovanojo, jo žodžiais tariant, išsaugotus vertingiausius paveikslus (apie 300).

Apibendrindama jo darbus, menotyrininkė Kristina Miklaševičiūtė rašo, kad "K.Žoromskis sprendžia vieną iš sudėtingiausių šio šimtmečio tapybos uždavinių: sukurti nuo perspektyvos dėsnų nepriklausomą iliuzorinį gilios erdvės vaizdą, remiantis teorija, kad "spalva yra šviesa, o šviesa yra spalva". Tuo ieškojimų stiliumi yra nutapęs taip vad. "trečiosios dimensijos" paveikslų seriją.

Į Lietuvą parvežė ne tik paveikslus, naujas idėjas, bet ir šešis parašytus romanus, kol kas stalčiuje rankraščiuose gulinčius. Vienas iš jų – "Lato sakmės" jau pasiekė skaitytoją (1994 m.). parsivežė ir keletą prestižinių biografinių žinynų, išleistų Kembridžo tarptautinio biografijų centro (D.Britanija), Tarptautinio biografijų instituto (JAV), Italijos akademijos ir kt., kuriuose šalia karalių, prezidentų, kitų pasaulio įžymybių yra ir Panevėžio Berniukų gimnazijos 1936 m. absolvento tapytojo Kazimiero Žoromskio biografija su detalia kūrybos charakteristika.

Beklajodamas po pasaulį išmoko ispanų, anglų, italų, lotynų, vokiečių, rusų kalbas.

Palaiko ryšius su J.Balčikonio gimnazija. Ją aplankė 1986-aisiais, tik grįžęs į Lietuvą. 1992 m. dalyvavo "Meno kuopos" 70-čio minėjime. Gimnazijos istorijos muziejui padovanojo savo keletą optinės tapybos skaidrių ir kt. eksponatų.